

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XI. De aliis Devm & divina attributa contemplandi modis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

ac mirabilis mysteriorum suorum in cunctis gentibus dilatavit. Sunt aliae quoque hujusmodi contemplationes innumeræ, que pro qualitate virtutis, ac puritate cordis in nostris sensibus oriuntur, quibus DEVS vel videtur mundis obtutus, vel tenetur. sic ille.

Hac autem divinarum perfectionum contemplatio magnam solet præ se ferre admirationem: dono enim intellectus mens nostra illustrata, DEI immanas opes & perfectiones conspiciens, illumjanum quasi Oceanum maximarum infinitarumque perfectionum incipit cum admiratione contemplari. Hac contemplatione ferebatur Apostolus, cum Rom. 11, exclamavi: O altitudo divitiarum sapientie & scientie DEI! Sed eam explanat Augustinus lib. 7 Confessionum cap. 5, cum dicit: Tamquam si mare esset abies, & undique per immensissimam infinitum, & haberet intram se spongiam quamlibet magnam, sed similiam, ramen plena esset undique spongia illa ex omni sua parte ex immenso mari: sic creaturam tuam finitam te infinito plenanputabam, & dicebam: Ecce DEVS, ecce qua creavit DEVS, & bonus est DEVS, atque his validissime longissime prestantior. Et lib. 1 Confessionum c. 4. & 5. Quid est Deus meus? quid responso, nisi Dominus Deus? Sunne, optime, potestissime, omnipotensissime, misericordissime & justissime, secretissime & presentissime, pulcherrime & fortissime, stabili & incomprehensibilis, immutabilis mutans omnia, namquam novus, numquam vetus, innovans omnia, & in vetustatem perducens superbos, & nesciunt; semper agens, semper quietius, colligens & non egens, portans & implens & protegens, creans & nutritius & perficiens, querens cum nihil desit tibi. Amas nec astutas; zelas, & fecundus es; pauperis, & non doles; tristes, & tranquillus es; opera mutas, nec mutas confilium; recipis quod invenis, & numquam amisisti. Numquid inops, & gaudes lucris? numquid avarus, & usuras exigis? Supererogato ribi ut debeas, & quis habet quidquam non tuum? Reddis debita nulli debens, donas debita nihil perdens. Et quid dicimus? & DEVS meus, vita mea, dulcedo mea sancta. Aut quid dicit alius, cum de te dicit? & ve etenim de te, quoniam loquaces muri sunt. Quis mihi dicit acquiescere in te? Quis mihi dicit, ut veniam in cor meum, & inebries illud? Hæc Augustinus.

CAP V T XI.

De aliis DEV M & divina attributa contemplandi modis.

Quatuor SANCTVS Bernardus lib. 5. de consideratione, de Deo contemplationi genera tradidit. Prima & maxima contemplatio est admiratio maiestatis. Hec requirit cor purgatum, ut a vitiis liberum, atque exoneratum peccatis, faciliter ad superna levem, interdum quoque vel per aliquas moralis stupore & est. si sūspensus teneat admirantem.

Secunda autem necessaria est huic, est enim inueniens iudicia DEI. Quo sane pavido aspectu dum vobementis concutit intuentem, sugar virtutia, fundat virtutes, initiat ad sapientiam, humilitatem servat.

Tertia contemplatio occupatur, vel potius oritur circa memoriam beneficiorum, & ne dimittat ingratum, sollicitat memorantem ad amorem benefactoris. De talibus dicit Propheta loquens ad Dominum: Memoriam abundantia suavitatis tue erubet. Eructio gratiarum actio est.

Quarta, que retro sunt obliuiscens, in sola requisit expectatione promissorum: quae cum sit meditatio

eternitatis (siquidem que promittuntur, eterna sunt) longanimitatem ait, & perseverantia dat vigorum, Concludit, quatuor hæc respondere longitudini, latitudini, sublimitati, & profundo, que Apostolus de Deo cogitanda proponit.

Sed his omnibus nobiliorum eam exilio contemplationem, qua ad DEI incomprehensibilitatem terminatur, & qua proprieatatem Theologiae divinissimam sapientiam accedit. De hoc genere contemplationis plura scripturam Patres, ex quibus præcipua proferuntur testimonia, locutus.

S. Augustinus in Meditationib[us] sic scribit: Men[us] probat DEVM non attinet, quia incomprehensibilis, intellectus, quia investigabilis; sensus non percipit, quia invenit, non visibilis, lingua non explicat, quia ineffabilis; & non competrat non explicat, quia inexplicabilis. Sanctus Gregorius Nazianz, in Sancto lavacro Oratione 3. DEVS eternus, ait ille, lumen est sublimissimum, inaccessibile, ac ineffabile; quod neque mente comprehendendi, neque sermone exprimi potest; omnem naturam rationalem illuminans, illud in intelligentia, quod sol in sensu, existens: tanto magis contemplatione intellectum, quoniam plus purgatur; ac quanto magis contemplamur, tanto plus dilectum; & quanto diligimus, tanto plus rursum cognitum serpens contemplans & comprehensens, pauca extrahit effundens. Lumen inquam, quod in Patre & Filio & Spiritu sancto contemplari potest, quorum divinitas sunt cognitio, eadem & unicæ splendoris erupio.

Et Oratione in No. unum dominicum diem: DEVS erat lumen, inquit, inaccessibile & incomprehensibile, neque incipiens neque desinens, neque mensurabile, semper fulgens, repliciter manifestans quantum sit contemplatione cognitum. Quoniam paucis quidem, ut arbitror, sunt, & summa pars secunda a primo lumine splendore transirent. Pœna nempe, quæ cum ipso versantur, ac spiritus mortificantes, sic ille.

Tertullianus Apologia adversus Genesim: Quod colimus nos, DEVS unus est, qui totam molam nostram cum omni instrumento elementorum corporis, spirituum, verbo quo iustit[us], ratione qua dispensat, ratione qua potuit, de nihil expressit, in ornamento maiestatis sue; unde & Graeci nomen mundo esse, accommodaverunt. Invisibilis est, et si rideatur; incomprehensibilis, et si per gravitas representetur; inservitibilis, et si humanum sensib[us] estimetur; adeo re[al]is & tantus est. Ceterum quod videri communiter, quod comprehendendi, quod estimari potest, minus est & utilius quoniam occupatur, & manus quibus contumescit, & sensibus quibus invenitur. Quod vero immensum est, soli sibi notum est: hoc quod est, DEV M estimari facit, dum estimari non capitur. Ita enim via magnitudinis & notionis hominibus obiectum & ignoratum. Hæc Tertullianus.

Cyprianus Prologo in lib. De cardinalibus Christianis operibus: Huius reformatio, seraphim faciem DEI & pedes velat, & patentibus, que in medio sunt, principium sine mea, maiestatis divinae alarum extensis infra supra, operiens, adiutum ad se temerari tractatoribus vel scriptoribus interdictus: nec patitur ad liquidum se videri Divinitas, quam utique investigatio fidelis aliquomodo odorat vel sentit; sed parvum, cui sufficientiam non conficit, nec comprehendit. Affirmatur quippe de DEI essentia in prompta habere non potest: neque enim diffinibile est Divinitas, sed verius significatur, remoto indicat negando quid non sit, quoniam assertendo quid sit, quoniam quidquid sensu subiectum illud esse non potest. Quod omnem superat intellectum, quidquid audiri vel videri potest, non continent maiestati: bebes est in hac consideratione omnies sensuum, & caligat affectus. sic ille.

SECUNDÆ HIERARCHIÆ

GRADVS TERTIVS.

Beatissima TRINITATIS
contemplatio.

Basilios Homilia de fide: Tu autem si aliquid de DEO dicere, aut audire cupis, mitte corpus unum cum sensibus corporis: relinque terram, mare & aerem sub eius ponito pedibus. Trans contemplationem temporum pulchre distinctas ordinationes, terra ornatus, supra aether a mens oculos atolle, siderum cursus mirandam, naturam praebeant, splendorem, motum, collocationem, quem admodum inter se juntantur, ac distent; mirabilis quidam ac perpetua ratione, omnia mente sublimior factus despicere. Deinde supra celum ascende, & animo pulcherrima que ibi adsum contemplare, cælestes exercitus, Angelorum chorus, præsulatus Archangelorum, gloriam Dominationum, sedes Thronorum, Virtutes, Principatus, Potestates, singula percurrentea creatura, mentem amore divino incensus alius illis atolle, ac omnium conditionum naturam am divinam intueri, scibilem, immobilem, nihil in se alienum retinentem, simplicem, impossibilem, indivisibilem, incompositam, lucem inhabitantem, inaccessum, potentiam inessabilem, magnitudinem inveni scriptum gloriam supereminenter, bonitatem desiderabilem, pulchritudinem inveniabilem, que omnia vehementer consternata contingit, sermonem autem nequaquam explicari potest. Ibi namque Pater, Filius, & Spiritus sanctus, increata natura, Dominica maiestas, natura bonitas. Hæc Basilius.

Clemens Alexandrinus Stromatum lib. 5. Partem enim effectorem huius Universi & inventire est difficile; & cum inveneris, ut apud omnes eloquaris, ne quis fieri: verbu enim minime explicari potest, ut alia discipline, veri amici dicit Plato. Pulchre enim audierat, quod sapientissimus Moses montem ascendens per sanctam contemplationem. & saeculum eorum que percipiuntur intelligentia, necessario discernens, prohibet nec populus secum ascendat. Et quando dicit Scriptura Exodi 19. Ingressus est autem Moses in caliginem ubi erat DEUS; hoc significat, ius, qui possunt intelligere, DEUS nec esse appetibilem, nec verbu posse enuntiari. Caligo autem revera, nempe mutorum inreducibilis & ignoratio, obicitur splendor veritatis. Hec ille.

Tandem Joannes Damascenus Orthodoxe fidei lib. 1. cap. 1. De DEO ramen, inquit, quid est secundum substantiam, dicere impossibile, convenientiusque de DEO longe est per omnium ablationem facere sermonem: nam nihil eorum que sunt, est; non ut non ens, sed ut omnia entia supereminentes, & super ipsum esse ens. Si enim eorum quo sunt cognitio est, quod omnem superat cognitionem, & ipsum quoque super substantiam erit: & id recurrat, quod super substantiam est, & id quoque super cognitionem erit. Infinita igitur Divinitas, & incomprehensibilis; & hoc solus eius comprehensibile, infinita & incomprehensibilitas. Quacumque autem per Theologiam affirmatur de DEO dicimus, non naturam, sed ea que sunt circa naturam insinuant. Nam & si bonum, si justum, si sapiens, si quidvis aliud dixeris, non naturaliter dico DEI, sed ea, que circa naturam. Sunt etiam & nonnulla affirmativa de DEO dicta, vim superexcellente negationis presententia: ut, cum tenebris de Deo dicimus, non tenebras intelligimus, sed quid non lux, quippe qui superexcellat lucem; & lucem dicimus, quia non est tenebra, sic Damascenus.

Adeo: Lector alios Partes: sufficiet enim nobis pro hac contemplationis materia praestantiora testimonia annotasse.

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

ARDUIUM sanè est, & valde difficile, ad hoc contemplationis genitum gratiam sibi comparet. Puto ergo, ut verbis Richardi loqueretur lib. 4 de contemplat. cap. 6. in hoc opere opus esse in prima pars compunctione, quam profunda investigatione; sufficiens, quam argumentum; crebris potius geminibus, quam copiosis argumentationibus.

Scimus autem, quia cordu intima nihil adeo purgat, mentijq; munditia nihil adeo reparat, nihil sic ambiguitatis nebulas detergit, serenitatemq; cordis adducit, quam profunda & intima anima compunctione. Beau, inquit Scriptura, mundo corde, quoniam ipsi Deum videbant. Studeat ergo cordis munditia, qui cupit Deum videre, qui in divinorum contemplationes se fit atque assurgere. Non enim facile est, nec leve, humanum animatum Angelicum formam induere, & insuper mundanum quendam & verè plusquam humanum habatum transire, spirituales pñnas accipere, & se ad summam levare. Ad hanc ergo quis idoneus quia ad hac opera dignus artifex inventari, nisi euia divinæ gratia preueniat & subsequatur? Longè enim hec contemplatio omnem corpora similitudinis proprietatem exceperit. Quare non solum longe est ab imaginatione, sed omni quoque ratione superior. Quare cum materia hæc sit profundissima, & membris humanis omnino impervia; non erit abs te, in ei diutius quam in aliis contemplationis generibus immorari, ac latissimam conemplationibus materiam offere; ut his adjuti, valissimos illos Trinitatis suus quomodo investigare possimus.

De hujus contemplationis altissima divinissimaq; materia multa Partes scripuntur. S. Irenæus lib. 5. Adversus heres; Gregorius Nazianzenus Oratione de fide, & alibi locis; Cyprianus Expositione in Symbolum Apostolorum; S. Basilius Homil. de fide, & Homil. In principio erat Verbum, & Nom. de Spiritu sancto, adversus E. mon. in libris 5. Augustinus locupletissime lib. de Trinitate, & in numeris feci locis; Ambrosius lib. de dignitate humanae conditionis; S. Hilarius lib. de Trinitate, & alii quamplurimi Patres, tam hujus, quam prius avtis.

CAPVT XII.

De beatissima Trinitate incomprehensibili-
tate, ac de materia hujus contemplationis.

DEUS est tons indeficiens, ex quo omnis tam Consulē ad intra, quam ad extra effunditur emanatio. Quid vero sit DEUS, ac quo ordine ex Parte genit. à SS. Necterū Filius, à Patri & Filio. Spiritus Trinitatis; & tuncque amor, neque comprehendendi, pari. 2. neque aucti vix potest. Angebatur olim Moy. Theologes hujusmodi desiderio, ac non sine afflante mystic. Spiritus DEUM deprecari auctis est, ut seipsum vel tract. 3. li aperire manifestaret, dicens Exodi 33. art. 6. Domine, ostende misericordiam tuam. At illi re disc. 2. spondens DEUS, inquit: Non poteris videre faciem meam; non enim me videbit homo, & vivet. Divinam liquidem essentiam, ac divinas

M 2 Veibi